

Asia: VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

-

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

Toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Haluamme kiinnittää huomiota ehdotuksiin sanktiomekanismeista, että niitä tulisi pohtia tarkasti. On kyse kokonaisuudesta, mikä jo nyt hyvin säädelty ja riittää, että laissa edellytetään ilmoittamista.

Mitä sanktioilla haetaan ja saadaan; sanktiolla motivoiminen yleensä haastavaa eikä tehosta asiaa, josko hankintayksikön resurssit menevät sanktioihin sen sijaan, että ne voitaisiin käyttää asian ratkaisemiseen. Motivaationa pitäisi olla käytännön hyödyt, esim. jos saa tietoa työnsä tueksi ja/tai nyt tietopyyntöihin käytetty resurssi hankintayksiköissä vähenee ->voidaan käyttää paremmin.

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

-

Onko sellaisia hankintayksiköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

-

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

- Henkilötietoja voi liittyä yksityishenkilöille maksettuihin suorituksiin, jotka eivät välttämättä ole hankintoja, mutta ne käsitellään ostolaskujärjestelmissä. Näiden poistaminen/salaaminen edellyttää joko järjestelmäkehitystä tai manuaalista datan käsittelyä.

- Myös toimittajien lähettämässä ostolaskumateriaalissa voi olla henkilötiedoiksi katsottavia tietoja, esim. henkilötietoja yhdistettynä sellaisiin palveluostoihin (mm. laboratoriotutkimukset), joista voi olla pääteltävissä henkilön terveystietoja. Jokaisen ostolaskuja lähettävän tahon tulisi tuntea henkilötietoihin liittyvät vaatimukset ja tällaisen laskusisällön tulisi olla laskudatasta helposti tunnistettavissa/raportoitavissa, jotta se voidaan datamassasta poistaa/salata.

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

-

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

-

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

- Ei yksittäisenä toimenpiteenä niinkään, mutta kaikissa vaihtoehdoissa tulisi huomioida, miten tiedot pystytään keräämään, kokoamaan ja yhdistämään kattavasti toisiinsa ilman manuaalisen työn lisääntymistä. Muutamia havaintoja/ajatuksia tästä:

- Cloudia-järjestelmässä olevat tiedot > Jälki-ilmoitus, mikäli halutaan kerätä tiedot muista kuin sopimuskumppanista eli lisäksi kaikista tarjouksista/tarjoajista.

- Tietojen pitäisi mahdollisuuksien mukaan (erityisesti pienhankinnoissa) tulla hankintajärjestelmästä, pelkkä tieto laskulla on vain hankintamenettelyn ja siihen liittyvien prosessien lopputulema. Mikäli raportoimme hankintoja, ei esim. yhden hankintakokonaisuuden erilliset laskut ja/tai samalta toimittajalta olevat muut laskut, anna kuvaa hankinnoista/menettelyistä.

- Puitesopimusten ja DPS:n sisäiset hankinnat ja niistä ilmoittaminen (kun kyseessä yksittäisiä tilauksia, eli sopimuksia, esim. autonvuokraus) – onko ajatuksena jokaisesta tilauksesta tehtävä jälki-ilmoitus..? Tämä tieto olisi nähdäksemme saatavilla muuta kautta eli toimittajaraportoinnin kautta, toimittajilla raportointivelvollisuus esim. Hanselille. Näissä myös riski tietojen kertymiseen datavarantoon tuplana, jos kirjataan sekä puitesopimus, että yksittäiset tilaussopimukset/laskut.

Hanselin roolin tulee olla merkittävä tässä, millaista tietoa heidän kautta oleviin sopimuksiin jatkossa saatavilla.

- Huomioitavaa on myös se, voiko järjestelmä- ja raportointivaateet vaikuttaa pienten toimittajien mahdollisuuksiin osallistua kilpailutuksiin?

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

- Seurataan. Toki nykytilassa haaste sama kuin edellä kuvattu eli ilman ostolaskujen ja sopimustietojen datan yhdistävää tietoa, on tulkintojen tekeminen haastavaa erityisesti tilanteessa, että sopimustoimittajalta ostetaan myös ko. sopimuksen ulkopuolisia hankintoja.

- Tähän viitataan myös muistion sinulla 55, kun puhutaan kilpailutetuista ja ei-kilpailutetuista hankinnoista laskutuksessa. On huomioitava, että eri tyyppisissä hankinnoissa tieto koostuu eri tietolähteistä eli esimerkiksi kilpailutunnistetta ei ole kaikissa hankinnoissa, vaan niissä on "hankintatunnus"/yksilöllinen tilausviite. Vai onko ajatuksena, että kaikki hankinnat saavat tunnisteiden, osa jälki-ilmoituksina: "Hilma-palvelu muodostaa jälki-ilmoituksen tekemisen yhteydessä kilpailutetulle sopimukselle tunnisteiden, jonka avulla voidaan tunnistaa kilpailutus, kilpailutuksen osa ja kilpailutuksen perusteella tehdyt sopimukset" ->Miten tämä tieto saataisiin laskulle, joka usein (ainakin osin) muodostuu pian sopimuksen/hankinnan jälkeen?

- Puitesopimusten alaisten hankintojen ilmoittamisessa toivottaisiin noudatettavan vähintään kansallisen kynnyksarvon mukaista jälki-ilmoittamisen velvoitetta.

- Siirtymäajan arviointi on mahdollista vasta siinä kohtaa, kun todelliset ratkaisut ja niiden vaatimat muutokset esim. hankintayksikköiden omiin hankintajärjestelmiin on tiedossa.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Tarjouksien (ja liitteiden) luottamuksellisuus, vs. tarjoajan ilmoittamat "salaisuudet" vs. julkisuus, ovat ongelma, jos tarjoukset tulevat "tietoavaruuteen". Rakenteinen data ratkaisisi tämän, mutta käytännössä nämä ovat tällä hetkellä toimittajien lähettämiä liitteitä heidän valitsemassa tiedostomuodossa. Rakenteinen data tulisi sisällyttää järjestelmiin kattavasti ja niin, ettei toimittajan ilmoittamat tiedot olisi tulkittavia esim. vertailtavien yksikkötietojen suhteen. Tällä hetkellä tietopyynnöissä arvioidaan (liitteiden) tietoja enemmän tapauskohtaisesti ja salaus tehdään tarvittaessa manuaalisesti. Usein koko liite on merkitty salaiseksi, vaikka siinä on myös julkisia tietoja.

Kaartinen Marjo
Turun yliopisto

Saari Terhikki
Turun yliopisto